

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією
Протокол № 6 від 01.04.2019 р.
Голова Приймальної комісії
В.О.Огнев'юк

ПРОГРАМА

додаткового вступного екзамену в аспірантуру

Освітньо-науковий рівень: доктор філософії

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

**На основі: освітнього ступеня магістр,
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст**

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

Н.М.Віннікова

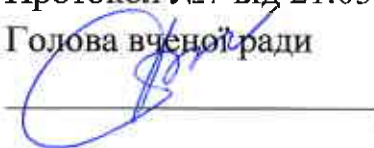
РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні вченої ради

Педагогічного інституту

Протокол №7 від 21.03.2019 р.

Голова вченої ради

О.В.Котенко

Київ – 2019

Укладачі: д.п.н.,проф. Л.Л. Хоружа
д.п.н.,проф.. В.І. Тернопільська
д.п.н.,доц. В.В. Желанова

Рецензенти:

Сисоєва С.О. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти АПН України.

Програма додаткового іспиту зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» / д.п.н., проф. Л.Л. Хоружа, д.п.н.,проф. В.І. Тернопільська, д.п.н., доц. В.В. Желанова. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019. – 10с.

У змісті програми додаткового іспиту в аспірантуру зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» відображено вимоги, що ставляться до обсягу необхідних знань із курсу, а також надана рекомендована основна і додаткова література, необхідна для опрацювання під час підготовки до іспиту.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
I. Орієнтовні питання до іспиту.....	4
II. Критерії оцінювання додаткового іспиту.....	7
III. Список рекомендованої літератури.....	8

Пояснювальна записка

Програма додаткового іспиту для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» складена відповідно до програм підготовки фахівців в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», відповідає вимогам якісної підготовки та атестації здобувачів відповідного рівня вищої освіти.

Головною метою програми додаткового іспиту є визначення рівня осмислення, усвідомлення здобувачем, який не має відповідної педагогічної освіти, але обрав спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки», основ розвитку педагогічної науки та педагогічної практики, сутності, значення педагогіки, стану готовності до дослідницької діяльності в сфері освіти.

Програма включає сукупність питань із педагогіки, які окреслюють основні педагогічні явища та процеси, визначають термінологічне поле науки.

Здобувач на іспиті має розкрити основний зміст питань білета та додаткових запитань, продемонструвати:

- знання першоджерел, уміння застосовувати їх зміст, основні ідеї під час аналізу педагогічних проблем;
- володіння змістом педагогічних принципів, категорій, уміння оперувати ними;
- здатність виявити суть педагогічної проблеми;
- уміння аргументувати власну позицію щодо вирішення педагогічних завдань;
- спроможність до проведення самостійних наукових досліджень в обраній галузі.

Прийом додаткового іспиту проводиться відповідно до вимог чинного законодавства, нормативних документів Міністерства освіти й науки України.

I. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

Предмет і завдання педагогіки.

Педагогіка як наука, її становлення та розвиток. Предмет, мета та завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки. Джерела розвитку педагогіки. Педагогіка в системі наук про людину. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Структура педагогічної науки, її галузі.

Основні поняття теми: педагогіка, виховання, навчання, освіта, розвиток, предмет педагогіки, галузі педагогіки.

Дидактика як теорія освіти і навчання.

Предмет, мета і завдання дидактики. Основні дидактичні категорії. Функції дидактики. Дидактичні системи. Процес навчання: сутність, методологічні засади, компоненти та функції. Типи і види навчання. Логіка процесу пізнання. Мотивація до навчально-пізнавальної діяльності.

Основні поняття теми: дидактика, категорії дидактики (освіта, навчання, викладання, учіння, знання, уміння, навички), дидактичні системи, освітній процес, наукова теорія пізнання, рушійні сили освітнього процесу, логіка освітнього процесу, структура процесу навчання, логіка процесу пізнання (сприймання, осмислення, розуміння, узагальнення, застосування), мотив навчання.

Закономірності навчання. Дидактичні принципи і правила.

Закономірності навчання: сутність, класифікація. Поняття принципу і правила навчання. Характеристика основних принципів навчання.

Основні поняття теми: закономірність навчання, об'єктивні закономірності, суб'єктивні закономірності, загальні закономірності, конкретні закономірності, принцип навчання.

Методи і засоби навчання

Сутність методів, прийомів і засобів навчання. Класифікації методів навчання. Вибір методів навчання. Засоби навчання.

Основні поняття теми: метод навчання, прийом навчання, засіб навчання.

Форми організації навчання

Форми організації навчання, їх становлення. Класно-урочна форма навчання в її історичному розвитку. Позаурочні форми навчання. Вимоги до сучасного уроку. Типи уроків, їх структура. Підготовка вчителя до уроку. Сучасні організаційні форми навчання.

Основні поняття теми: форма організації навчання, система навчання, урок, етапи уроку, види навчальної роботи, позаурочна діяльність.

Зміст освіти

Система освіти в Україні, її структура. Пріоритетні напрями державної політики у сфері освіти. Сутність і завдання змісту освіти. Нормативні документи змісту освіти: стандарти, навчальний план, навчальна програма, підручник, посібник, Закон України «Про освіту» (2017 р), Концепція Нової Української школи (2017 р.).

Основні поняття теми: система освіти, зміст освіти, Державний стандарт (державний компонент, шкільний компонент), навчальний план, навчальна програма, підручник, навчальний посібник.

Діагностика та контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів

Місце і роль діагностики, аналізу й оцінки знань, умінь та навичок учнів у системі навчального процесу. Суть і основні види контролю успішності учнів. Методи контролю успішності учнів. Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Рейтингова система оцінювання навчальної діяльності учнів.

Основні поняття теми: діагностика, оцінка, відмітка, функції аналізу й оцінки; попередній контроль, поточний контроль, тематичний контроль,

періодичний контроль, підсумковий контроль, комплексний контроль, методи контролю, бальна система оцінювання, критерії оцінювання, норми оцінок, оцінювальне судження, рейтингова система.

Сутність процесу виховання.

Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили, мотиви виховання. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання: сутність, умови, етапи, прийоми. Перевиховання: сутність, функції, етапи, принципи. Результати процесу виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Основні поняття теми: виховання, процес виховання, об'єктивні чинники, суб'єктивні чинники, свідомість, почуття, навичка, звичка, управління процесом виховання, самовиховання, самопереконавання, самонавіювання, самопідбадьорювання, самозаохочення, самопримус, самоаналіз, перевиховання, вихованість.

Закономірності та принципи виховання

Основні закономірності процесу виховання. Принципи виховання, їх характеристика. Зміст виховання: мета, завдання, компоненти.

Основні поняття теми: закономірності виховання, принципи виховання, суспільна спрямованість виховання, особистісна орієнтація виховання, цілеспрямованість виховання, зв'язок виховання з життям, єдність свідомості та поведінки у вихованні, виховання в праці, комплексний підхід у вихованні, виховання особистості в колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю учнів, поєднання поваги до особистості вихованця з розумною вимогливістю до нього, індивідуальний підхід, принцип системності, послідовності й наступності, єдність педагогічних вимог школи, сім'ї й громадськості, народність, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізація, демократизація.

Методи виховання

Поняття методу, прийому і засобу виховання. Класифікація методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання. Педагогічні умови використання методів виховання.

Основні поняття теми: метод виховання, прийом виховання, засіб виховання, методи формування свідомості і переконань, методи організації діяльності і формування поведінки, методи стимулювання поведінки і діяльності.

Напрями виховання

Основні напрями виховання. Розумове виховання. Формування наукового світогляду. Моральне виховання. Національно-патріотичне виховання. Громадянське виховання. Екологічне виховання. Правове виховання. Трудове виховання. Естетичне виховання. Фізичне виховання. Статеве виховання.

Основні поняття теми: розумове виховання, мислення, науковий світогляд, погляди, переконання, моральне виховання, мораль, моральність, моральна свідомість, моральні переконання, моральні почуття, моральні звички, моральна спрямованість, етика, абсолютно вічні цінності, національні цінності, громадянські цінності, сімейні цінності, національна свідомість, етнічне самоусвідомлення, національно-політичне самоусвідомлення, менталітет, патріотичне виховання, статеве виховання, екологічне, трудове виховання, суспільно корисна праця, економічне виховання, економічне мислення, потреба, д професійна орієнтація, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація, естетичне виховання, естетична свідомість, естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал, естетика поведінки, фізичне виховання.

II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДОДАТКОВОГО ІСПИТУ

Додатковий іспит з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» для здобувачів третього (освітньо - наукового) рівня вищої освіти здійснюється за принципом накопичувальної системи. Оцінка додаткового випробування складається з балів, отриманих у результаті відповіді на запитання білету. Критерії оцінювання відповідей на питання білету в табл. 1.

Таблиця 1

Загальні критерії оцінювання відповідей на запитань білету

№	Критерії оцінювання	Оцінка (у балах)
1.	Відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з кожного запитання білету, у тому числі ґрунтовні знання першоджерел. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію здобувача у сучасній освітній проблематиці, системне бачення шляхів розв'язання актуальних проблем освіти. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю	74-100
2	Здобувач продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного запитання білету, але відповіді на питання не є повними, вичерпними та аргументованими	50-74
3	Здобувач виявив поверхові, фрагментарні знання, недостатнє володіння понятійним апаратом, відсутність цілісності знань, частково знає основні літературні джерела	25-49
4	Відповідь здобувача свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань із теорії освіти. Здобувач допускає суттєві помилки в характеристиці освітніх явищ, фактів	1-24

ІІІ. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: монографія / Л.Д. Березівська. – К.: Богданова А.М., 2009. – 406 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2-х кн. / І.Д. Бех – К.: Либідь, 2003. – Кн.1 – 278 с; – кн.2. – 342 с.
3. Дубасенюк О. А. Розвиток вищої освіти: тенденції та перспективи / О. А. Дубасенюк // Людиноцентризм як основа гуманітарної політики України: освіта, політика, економіка, культура : матеріали всеукр. конф. – К. : ІОД НАПН України. – 2011. – С. 135 – 142.
4. Духовність особистості в системі мистецької освіти: зб. пр. наук. шк. д-ра пед. наук, проф. О.М. Олексюк / Київський ун-т ім. Б. Грінченка – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – 192 с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; // Головний ред. В. Г. Кремень. – Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник для студентів вищих навч. закладів. –3-е вид. / І. В. Зайченко. – Київ: Видавництво Ліра-К., 2016. – 608 с.
7. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: навчальний посібник. – 2-е вид., переробл. і доп. / І. В. Зайченко. – Київ: Видавництво Ліра-К., 2017. – 456 с.
8. Закон України «Про вищу освіту» (2014). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
9. Закон України «Про освіту» (2017). – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
10. Зимняя И А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблемам образования? (теоретико-методологический аспект) / И. А. Зимняя // Высш. образование сегодня. – 2006. – № 8. – С. 20 – 26.
11. Інноваційні педагогічні технології [Текст] : підручник / І. Дичківська. – 3-те вид., випр. – Київ : Академвидав, 2015. - 302 с.
12. Інтеграційні процеси у вищій освіті [Текст] : навчальний посібник / Н. М. Чернуха ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2015. – 92 с.
13. Краевский В. В. Методология педагогики: новый этап / Е. В. Бережнова, В. В. Краевский. — М., 2006. — 394 с.
14. Локшина О.І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (др. пол. ХХ- поч. ХХІ ст.): монографія / О.І.Локшина. – К.: Богданова А.М., 2009. – 404 с.
15. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л.М. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с.

16. Методологія науково-педагогічних досліджень [Текст] : підручник для магістрів спец. «Педагогіка вищої школи» / С. О. Сисоєва, Т. Є Кристопчук ; дар. С. О. Сисоєва. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 359 с.
17. Методологія науково-педагогічних досліджень [Текст] : підручник для магістрів спец. «Педагогіка вищої школи» / С. О. Сисоєва, Т. Є Кристопчук ; дар. С. О. Сисоєва. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 359 с.
18. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки [Електронний ресурс] : схвалено Указом Президента України від 25 черв. 2013 року № 344/2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
19. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш й ін. ; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
20. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. [Електронний ресурс] : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
21. Огнев'юк В. О. Освіта міжпарадигмального періоду / В. О. Огнев'юк // Нова парадигма : журн. наук. пр. / гол. ред. В. П. Бех. – К., 2005. – Вип. 50. – С. 36 – 48.
22. Олексюк О.М. Музична педагогіка : навч. посіб. / О.М. Олексюк. – К. : Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. – 248 с.
23. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). / Г.М. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
24. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко – К.: Знання-Прес, 2011. – 700 с.
25. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч. – метод. Посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640с.
26. Савченко О.Я. Зміст шкільної освіти на рубежі століть // Шлях освіти. – 2000. – №3. – С.2 – 6.
27. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учеб. пособие / Г. К. Селевко. – М. : Нар. образование, 1998. – 256 с.
28. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) / Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти. – К.: ТОВ «ІС», 2015. – 32 с.– Режим доступу : http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
29. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинська. – К.: А.П.Н., 2003. – 68 с.
30. Сучасні акмеологічні дослідження: теоретико-методологічні та прикладні аспекти: моногр. / редкол.: В.О.Огнев'юк, С.О.Сисоєва, Я.С.Фруктова. – К.:Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. – 912 с.
31. Хоружа Л. Л. У пошуках нової педагогіки: критичний аналіз / Л. Л. Хоружа // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: науково-методичний журнал

/ Гол ред. С.О.Сисоєва. – Київ: Видавництво ВП «Едельвейс», 2016. – № 3 – 4 (48–49). – С.7 – 11 (Index Copernicus).

32. Хоружа Л. Л. Науки про освіту: чи є в них місце педагогіці? / Л. Л. Хоружа // Вища школа: науково-практичне видання. – Київ, 2016. №6 (143). – С. 30 – 40.
33. Хоружа Л.Л. Конструктивний підхід у навчанні: з досвіду діяльності центрів компетентностей у європейських університетах / Л.Л. Хоружа // Вища школа : науково-практичне видання. – Київ, 2017. № 8. – С. 57-67.
34. Хоружа Л.Л. Інваріантність та варіативність професійної діяльності викладача вищої школи в епоху змін / Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти : монографія / керівн. авт. кол. Н. В. Гузій ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 516 с. – С. 40-58.
35. Хоружий Г.Ф. Європейська політика вищої освіти. Монографія. – Полтава : Дивосвіт, 2016. – 384 с.